

صدور سالامبور و پوست خام به نفع صنایع چرم نیست

اشاره:

در اقتصاد هر کشوری بنا به موهبت‌های طبیعی نظیر آب و هوا، منابع خاک و ذخایر زیرزمینی، مراتع و جنگل‌ها و عرصه‌های طبیعی، موقعیت جغرافیایی و نیروی انسانی، مزیت‌هایی وجود دارد که شناخت دقیق و بهره‌برداری عقلایی از آنها می‌تواند پایگاه توسعه اقتصادی - اجتماعی آن جامعه را ایجاد کند. داشتن درک منطقی از استعدادهای بالقوه و بالفعل، برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری بهینه از آنها و یافتن جایگاه در اقتصاد و تجارت جهانی، امروزه الگوهای توسعه اقتصادی هر جامعه را با توجه به ویژگی‌های بومی آن تشکیل می‌دهد.

ایران کشوری است که از گذشته‌های دور، دامپروری در آن رواج داشته و تهیه فرآورده‌های دامی برای تغذیه و پوشش ایرانیان نیز سابقه‌ای طولانی داشته است، اما اینکه در بازار جهانی محصولات فرآوری شده و خام چه نقش و جایگاهی می‌تواند داشته باشد، بستگی به شناخت بازارهای مختلف دارد. در این مقاله، با نگاهی به وضعیت بازار جهانی به بررسی و موقعیت پوست و چرم و محصولات چرمی ایران می‌پردازیم.

بنا به گزارش سازمان خواربار و کشاورزی وابسته به سازمان ملل، شمار دام زنده جهان در سال ۱۹۹۸ میلادی گوسفند و بره (بیش از یک میلیارد رأس)، بز و بزغاله (۷۰۵/۴ میلیون رأس)، گاو و گوساله و گاومیش (حدود ۱/۵ میلیارد رأس) و شتر (۱۹/۶ میلیون نفر) و در مجموع بیش از ۳/۲ میلیارد رأس می‌باشد.

سهم ایران با ۵۳ میلیون رأس گوسفند و بره، ۲۷ میلیون رأس بز و بزغاله، ۸/۹ میلیون رأس گاو و گوساله و گاومیش و ۱۴۳ هزار نفر شتر، در مجموع دام زنده جهان حدود ۲/۸

درصد می‌باشد.

سهم ایران در گوسفند و بره، به میزان ۵ درصد، بز و بزغاله ۳/۸ درصد، گاو و گوساله و گاومیش ۰/۶ درصد و شتر ۰/۷ درصد می‌باشد. با توجه به این آمار می‌توان گفت در زمینه دام سبک (گوسفند، بره، بز و بزغاله) سهم ایران به نسبت جهان بیش از سهم جمعیت کشور به جمعیت دنیا است و لذا در این بخش می‌بایست سهم قابل توجهی در محصولات فرآوری شده دامی (نظیر چرم و محصولات چرمی) داشته باشد. اما در حال حاضر ایران در زمینه

صدور محصولات چرمی در بازارهای جهانی، نقش و جایگاه شایسته‌ای ندارد. اما در صدور پوست سبک خام و سالامبور به ویژه به اتحادیه اروپا نقش دارد.

از آنجا که صدور پوست خام و سالامبور به لحاظ ارزش افزوده کمتر اقدام عقلایی و اقتصادی نیست، می‌بایست نسبت به تغییر این روند اقدام مقتضی صورت گیرد.

تبدیل سالامبور به چرم ۱۵ درصد ارزشی (نسبت به کل هزینه این فرآیند) دارد، اما ارزش افزوده چرم دو برابر سالامبور است.

با وجود سرمایه‌گذاری قابل توجهی که در بخش فرآوری پوست خام در دومین برنامه پنجساله توسعه اقتصادی کشور به‌ویژه از سوی تجار و سرمایه‌گذاران خصوصی صورت گرفت، در صادرات محصولات چرمی، ایران جایگاه مناسبی در بازار جهانی ندارد.

به عقیده کارشناسان، در حال حاضر صنعت چرم سبک ایران با بحران بزرگی روبه‌رو شده است. قیمت

پوست خام گوسفندی به‌طور بی‌سابقه‌ای افزایش پیدا کرده و بهای تمام‌شده چرم ساخته از آن به مراتب بیشتر از قیمت فروش در بازارهای داخلی و بین‌المللی است.

قیمت پوست خام کشتار تهران که معمولاً معیار تعیین قیمت روز پوست است، در حال حاضر بالغ بر ۴۵ هزار ریال (در معاملات نقدی) است که اگر میانگین مساحت پوست را ۷ فوت مربع در نظر بگیریم، بهای هر فوت مربع پوست خام گوسفندی حدود ۶۴۰۰ ریال خواهد بود.

حداقل قیمت ساخت هر فوت مربع چرم از مرحله خام تا چرم تکمیل، بالغ بر ۲۰۰۰ ریال است. به این ترتیب میانگین تمام‌شده هر فوت مربع چرم لباسی ۸۴۰۰ ریال خواهد بود. در حالی که قیمت فروش آن در بازار داخلی به مراتب پایین‌تر است.

در بازارهای خارجی نیز بر اساس بازاریابی‌های انجام شده از کشورهای ایتالیا، هند، پاکستان، هنگ‌کنگ و

تایوان، چرم لباسی گوسفندی سورت ۴ ساخت چرم مغان هر فوت مربع ۰/۸ دلار (حدود ۶۵۰۰ ریال) خریدار ندارد.

نگاهی گذرا به نوسانات قیمت پوست خام نشان می‌دهد که چرم ساخته شده در ایران به قیمت مطلوب قابل فروش نیست و برای مثال چرم

○ با توجه به قیمت‌های کنونی، متی صادرکنندگان سالامبور سودی نمی‌برند، زیرا افزایش قیمت در بازار داخلی به مراتب سریع‌تر از روند روبه‌افزایش قیمت سالامبور در بازارهای بین‌المللی است.

سورت ۴ به بهای ۰/۸ دلار در بازار ایتالیا و کشورهای جنوب شرقی آسیا خریدار ندارد.

از سه‌ماهه چهارم سال ۱۳۷۸، قیمت سالامبور گوسفندی ایران در بازار ایتالیا رو به افزایش گذاشت، به‌طوری که در کمتر از ۵ ماه به رقمی حدود دو برابر رقم قبل رسید، در حالی که هنوز به قیمت‌های سه سال پیش این بازار نرسیده بود.

تجار و صادرکنندگان سالامبور با این تصور با افزایش قیمت سالامبور در بازار ایتالیا، در نهایت قیمت آن به سطح سه سال پیش که سه برابر قیمت اوایل سال میلادی جاری (پیش از افزایش اخیر) خواهد رسید، اقدام به خرید عجولانه کردند. این اقدام تحرکی در بازار پوست خام ایجاد کرد و موجبات افزایش بی‌رویه قیمت پوست خام گوسفندی را فراهم ساخت.

در وضعیت کنونی، حتی صادرکنندگان سالامبور با توجه به

قیمت‌های جهانی زیان می‌دهند و این امر کاهش تدریجی بهای پوست خام را به دنبال آورده است. البته روند روبه‌افزایش نرخ برابری دلار و ریال در اواخر سال گذشته نیز مزید بر علت شد.

بر اساس بررسی بازار و خریدهای انجام شده از سوی شرکت چرم مغان،

بهای پوست گوسفندی از هر جلد ۱۰ هزار ریال در فروردین ۱۳۷۸ به ۱۲ هزار ریال در مهرماه و ۲۵ هزار

ریال در اسفندماه سال گذشته افزایش یافت. این روند همچنان تداوم یافت و در تیرماه سال جاری قیمت هر جلد پوست گوسفندی به ۵۵ هزار ریال رسید، اما در مهرماه امسال به ۴۶ هزار ریال تقلیل یافت.

در مورد پوست خام بز، روند افزایش قیمت همچنان ادامه دارد و از ۵۵۰۰ ریال در فروردین ۷۸ به ۶۰۰۰ ریال در مهر ۷۸ و سپس ۷۰۰۰ ریال در اسفند ۷۸ رسید. در تیرماه سال جاری نیز قیمت در سطح اسفند ۷۸ بود، اما در مهرماه به ۹۰۰۰ ریال افزایش یافت.

در مهرماه سال جاری قیمت هر فوت مربع چرم لباسی گوسفندی سورت ۱ به میزان ۹۷۰۰ ریال سورت ۲ به میزان ۸۸۰۰ ریال، سورت ۳ به میزان ۷۹۰۰ ریال، سورت ۴ معادل ۶۳۰۰ ریال، سورت ۵ معادل ۶۳۰۰ ریال، سورت ۶ به میزان ۵۴۰۰ ریال بود.

به این ترتیب فرآوری چرم با

توجه به قیمت تمام شده آن، حدود ۱۸۰۰ ریال در هر فوت مربع زیان می‌دهد.

بر اساس گزارش سرویس خبری بسسازار (Market News Service) MNS، که قیمت محصولات چرمی کشورهای عمده جهان را روی شبکه اینترنت مخابره می‌کند، بهای هر دو جین سالامبور AB ایران در بازار ایتالیا از ۶۰ دلار در تیرماه ۷۸ به ۱۲۰ دلار در تیرماه سال جاری افزایش یافت، اما در مهر امسال به ۱۰۵ دلار تنزل کرد.

هر دو جین سالامبور CA نیز از ۵۰ دلار در تیرماه ۷۸ به ۱۰۰ دلار در تیرماه سال جاری افزایش یافت، اما در مهر امسال به ۸۸ دلار کاهش یافت.

قیمت هر دو جین سالامبور CB₁ نیز از ۳۰ دلار در تیر ۷۸ به ۸۰ دلار در تیرماه امسال افزایش یافت، اما در مهرماه به ۶۵ دلار رسید.

در عرف صنعت پوست و چرم، قیمت پوست خام کشتار تهران به صورت نقدی، معادل قیمت CB₁ در ایتالیا می‌باشد. با توجه به نرخ برابری هر دلار معادل ۸۳۰۰ ریال در مهرماه سال جاری قیمت هر جلد سالامبور CB₁ در ایتالیا به ۴۴۵۰۰ ریال می‌رسد که با کسر ۱۰ درصد برای هزینه حمل، انبارداری و کمیسیون، این رقم به ۴۰ هزار ریال بالغ می‌گردد. چنانچه هزینه خواب پول نیز منظور شود، قیمت هر فوت مربع پوست خام

گوسفندی در بازار ایتالیا از قیمت بازاری تهران (پوست خام کشتار تهران) حدود ۶ هزار ریال کمتر می‌شود. همین امر سبب افت نسبی قیمت در مهرماه نسبت به تیرماه سال جاری شده است.

در شرایط کنونی، صادرکنندگان سالامبور همانند ماه‌های گذشته فعال و دارای انگیزه نیستند، اگرچه منافع کلانی را در یک ساله تیر ۷۸ تا تیر ۷۹ کسب کردند. اما در این میان صنعتگران با وضعیت دشواری روبه‌رو شده‌اند، زیرا با وجود افت قیمت

این در حالی است که توقف فعالیت صنایع چرم‌سازی از یک سو به افزایش بیکاری در جامعه و از سوی دیگر به رکود منابع سرمایه‌گذاری شده در این صنایع می‌انجامد.

کارشناسان و دست‌اندرکاران صنعت چرم عقیده دارند، حتی اگر قیمت پوست خام تنزل یابد و با بازار ایتالیا در سطح ۳۰۰۰۰ تا ۳۵۰۰۰ ریال (در هر جلد) متعادل شود، باز هم مشکل صنعت چرم حل نخواهد شد، زیرا کیفیت چرم تولیدی ایران با خواسته‌های بازارهای جهانی تفاوت

دارد و مصرف‌کنندگان خارجی میل و رغبت به خرید چرم تکمیل‌شده ایران ندارند.

کارشناسان حل این بحران را

در محدود ساختن صدور سالامبور می‌دانند و عقیده دارند که تمام صادرکنندگان سالامبور و وت‌بلو گوسفندی باید ملزم شوند که در قبال صادرات این اقلام، درصدی از این میزان را به صورت کراست و چرم صادر کنند.

می‌توان بر اساس صدور هر محموله سالامبور، درصدی صادرات کراست و چرم را در نظر گرفت و هر سه ماه یک بار محموله‌های صادراتی سالامبور و وت‌بلو و نیز کراست و چرم هر صادرکننده را مورد بازبینی قرار داد.

درخصوص پوست و چرم بزی نیز تحقیقات بازار نشان می‌دهد که در یک سال و نیم اخیر، (تا مهر ۷۹) پوست

○ روند افزایش بهای کراست بزی در بازارهای جهانی (به میزان ۱۶ درصد) و بازار داخلی (۵۰ درصد) از شهریورماه سال جاری تاکنون، بر اثر عوامل (روانی و شایعات مبنی بر آزادسازی صدور این محصولات، می‌تواند صنایع بهره‌گیرنده از کراست بزی را با بحران روبه‌رو کند.

پوست خام در مهرماه سال ۷۸ نسبت به تیرماه همین سال (حدود ۱۶ درصد)، این قیمت همچنان ۵/۵ برابر قیمت پوست خام در فروردین ۷۸ و بیش از دو برابر قیمت اسفندماه ۷۸ می‌باشد.

صاحبان صنایع چرم از نقدینگی کافی برای خرید پوست خام گوسفندی که اینک بیش از ۵ برابر اوایل سال گذشته قیمت دارد، برخوردار نیستند و شماری از آنها واحدهای خود را تعطیل کرده‌اند و برخی نیز در شرف تعطیل می‌باشند.

از سوی دیگر محصولات تولیدی صنایع چرم کشور در بازارهای جهانی از لحاظ قیمت، توان رقابت ندارد و قابل فروش نمی‌باشند.

بزی ایران روند ملایم افزایش قیمت را تجربه کرده، اما از مهرماه سیر جهش صعودی قیمت آن شروع شده است. با توجه به کمبود پوست گاوی در ایران، پوست بز جایگزین مناسبی برای این کالا می‌باشد و برای تأمین رویه کفش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بررسی قیمت کراست بزی ایران در بازارهای بین‌المللی نشان می‌دهد که کراست سورت AB/C/D در اسفند ماه ۷۸ معادل ۰/۴ دلار در هر فوت مربع بود که این قیمت در تیرماه سال جاری نیز در همین سطح بود. اما در شهریورماه به ۰/۵ دلار و در آبان ماه سال جاری به ۰/۵۶ دلار برای هر فوت مربع رسید.

بهای کراست D2 از اسفند ۷۸ تا شهریور ۷۹ قیمتی معادل ۰/۲۸ دلار در هر فوت مربع داشت، اما در آبان ماه سال جاری بهای آن به ۰/۳۵ دلار افزایش یافت.

ممنوعیت صدور سالامبور و وت‌بلوی بزی دو دستاورد مهم برای صنایع چرم و کفش داشته است. اول آنکه ساخت رویه و آستری بزی مرغوب و استفاده از آن در سطح وسیع در صنایع کشور را میسر ساخته و به ایجاد ارزش افزوده مناسب برای اقتصاد ملی کمک کرده است.

دوم آنکه صادرات مزاد سالامبور و وت‌بلو بزی به صورت کراست سبب شده که ارزش افزوده‌ای برای اقتصاد کشور ایجاد شود و بهای کراست بزی از نوسان کمتری برخوردار گردد و هم‌اکنون نیز در بازارهای بین‌المللی قابل رقابت و عرضه و مطلوب مشتریان خارجی باشد. در حال حاضر بهای هر فوت مربع

چرم بزی ۳۶۵۰ ریال است که با قیمت پوست در شهریورماه سال جاری هماهنگی دارد، ولی با قیمت پوست در مهرماه امسال توجه اقتصادی ندارد و به ناچار قیمت محصولات بزی را در حدود ۲۵ درصد افزایش داده است.

در فاصله ماه‌های شهریور تا آبان سال جاری، قیمت کراست صادراتی ایران در بازارهای بین‌المللی حدود ۱۶ درصد افزایش پیدا کرده است، در حالی که همزمان با آن قیمت پوست خام بزی حدود ۵۰ درصد ترقی کرد.

به عقیده دست‌اندرکاران این صنعت، افزایش جهشی قیمت پوست خام بزی تحت تأثیر دو عامل بوده است: عامل اول، عامل روانی است که معمولاً پس از هر افزایش قیمت در بازار جهانی در بین فروشندگان پوست در ایران ایجاد می‌شود. این امر با ۱۶ درصد افزایش بهای کراست صادراتی ایران قابل مشاهده است. اما تأثیر آن بر قیمت پوست خام بزی به میزان ۵۰ درصد غیرمنطقی است و به نظر می‌رسد که با گذشت زمان تعدیل خواهد شد.

دومین عامل، شایعاتی مبنی بر آنکه صدور وت‌بلو بزی آزاد می‌شود، می‌باشد. اگر این شایعه تحقق پیدا کند، انتظار می‌رود که قیمت پوست خام بزی باز هم افزایش یابد و صنایع چرم‌سازی استفاده‌کننده از این پوست را نیز با بحران مواجه سازد.

دست‌اندرکاران صنایع چرم عقیده دارند که هر گونه تغییر در وضعیت کنونی پوست و محصولات بزی به لحاظ مقررات صادراتی (آزادسازی صادرات سالامبور و وت‌بلو بزی)

معضل دیگری را برای صنایع چرم به وجود خواهد آورد و از این رو تغییر سیاست صادرات در این زمینه را به صلاح نمی‌دانند.

بر اساس قانون برنامه پنج‌ساله سوم، صادرات غیرنفتی (به‌جز درخصوص کالاهایی که دولت به‌طور مستقیم به آنها یارانه می‌دهد، میراث فرهنگی و ذخایر ژنتیکی) از هر گونه ممنوعیت صدور رها شده است. بنابراین قانون، صادرات سالامبور و وت‌بلوی بزی نیز می‌تواند آزاد شود. اما این آزادسازی، صنایع استفاده‌کننده از سالامبور و وت‌بلوی بزی را با بحرانی نظیر آنچه صنایع بهره‌گیرنده از سالامبور گوسفندی با آن روبه‌رو شده‌اند، مواجه خواهد کرد.

به عقیده کارشناسان و صاحبان صنایع چرم، توجه جدی دولت به موقعیت کنونی صنایع چرم کشور، بازنگری در مقررات بخشی در خصوص صادرات، تأمین نقدینگی موردنیاز این صنایع برای ادامه فعالیت و نیز تأمین اعتبارات مناسب برای بهره‌گیری از فناوری پیشرفته در صنایع چرم کشور ضروری است.

آنها عقیده دارند که مزیت نسبی در صنایع چرم به لحاظ ارزش افزوده بالایی که ایجاد می‌کنند، وجود دارد. لیکن بهره‌گیری از این مزیت به ایجاد شرایط مناسب و عقلایی اقتصادی بستگی دارد.

